

Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem

Kincses Csilla Andrea:

**A katasztrófák elleni védelem rendszere Ausztriában, különös tekintettel
a Polgári Védelmi Szövetség (ÖZSV) és a Tűzoltó Szövetség (ÖFV)
tevékenységére**

OTDK dolgozat

Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem

Csilla Andrea Kincses:

The system of disaster management in Austria with special aspect to the
action of Civil Protection Association (ÖZSV) and Fire-Service Association
(ÖFV)

**Témavezető: Dr. Hornyacsek Júlia
egyetemi docens**

Budapest, 2011.

***„Kérünk, Urunk, Szent Flórián érdemeiért és könyörgésére
oltalmaz bennünket minden lelki és testi veszedelem,
főként a tűz pusztításai és gonosz vágyaink lelket emésztő
lángjai ellen!”***



TARTALOMJEGYZÉK

Bevezető	3
1. Ausztria védelmi rendszere.....	5
1.1 Ausztria veszélyeztető tényezői.....	7
1.1.1 Természeti jellegű katasztrófa-veszélyeztetettség.....	9
1.1.2 Civilizációs jellegű katasztrófa-veszélyeztetettség	11
1.2 Ausztria polgári védelmi rendszere	12
1.2.1 K-Kreis	14
1.3 A katasztrófák elleni védelmi rendszer	15
2. A tűzoltóság rendszere, működésének keretei, feladatai	19
2.1 Hivatásos tűzoltóság.....	20
2.2 Önkéntes tűzoltóság	21
2.3 Ki lehet önkéntes tűzoltó?..	23
2.4 A képzés rendszere	24
3. Egy ausztriai önkéntes tűzoltóság és iskolájának bemutatása	27
4. Az Osztrák Tűzoltószövetség.....	34
4.1 A Tűzoltószövetség szervezeti felépítése	34

4.2 Tűzoltó felszerelések ellenőrző próbahelye	36
ÖSSZEGZÉS, KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK.....	36
FELHASZNÁLT IRODALOM	38

BEVEZETŐ

A történelem során a különböző katasztrófák, legyen az természeti vagy civilizációs eredetű, gyakran megtizedelték a társadalmat ez egész világon. Így az emberiség kialakulása óta folyamatos a harc a természet erőivel szemben a fennmaradás érdekében. Az országok vezetőinek szembe kellett nézniük ezekkel a jelenségekkel, saját maguk, és népük védelmében. Kezdetben csak a háborúra készültek fel, majd ebből fejlődött ki a katasztrófák elleni védekezés. Az azóta felhalmozódott tudás, tapasztalat ahhoz elég, hogy a korábban titokzatosnak és megmagyarázhatatlannak tűnő, pusztító természeti jelenségek eredetét, kialakulását, hatásait ismerjük, valamilyen szinten megértsük. Sajnos még ma sem, a tudományos-technikai korszak idejében sem tudunk uralkodni a természet erői felett.

A természeti mellett, a civilizációs katasztrófákkal is szembe kell néznünk, amit sokszor a környezetünk igénytelen, gondatlan felhasználásából, ismeretek hiányából vagy akár szándékosságából adódnak. Így meg kell birkóznunk a hagyományos, korábban előforduló veszélyekkel, mindezek mellett azonban új veszélyhelyzetek is kialakultak, mint például a terrorizmus elterjedése, a veszélyes anyagok előállítása, tárolása és szállítása során létrejött rendkívüli helyzetek.

Mára nyilvánvalóvá vált, hogy veszélyek között kell élnünk, és nem feltétlenül tudjuk elkerülni őket. Ezért nagyon fontos, hogy olyan védelmi rendszert működtessünk, amik hatékonyan tudnak védeni bennünket. Ezt viszont csak komoly együttműködéssel és szakmai felkészültséggel és mindannyiunk önkéntes hozzájárulásával érhetjük el. Ezért a védelmi szakemberek egyetértenek abban, hogy a lakosság és az anyagi javak hatékony védelme csak úgy valósítható meg, ha a hivatásos mentőszervezetek mellett a feladatok végrehajtásában részt vesznek az érintett területek állampolgárai, a különböző civil- és humanitárius szervek, és nem utolsósorban az önkéntes szervezetek.

Különböző jellegű katasztrófák mindig is voltak, és lesznek is a Földön. Viszont van egy kis előnyünk a katasztrófákkal szemben: az ember képes a saját múltjából és hibájából tanulni. Lehet, hogy a világ egyes helyein ezeket csak jogszabályokkal lehet betartatni, de

a fejlettebb országokban a polgárok önként tesznek azért, hogy elkerüljék a természeti és civilizációs eredetű problémákat, ezen túl pedig felkészülnek a katasztrófák, többek között a tüzesetek felszámolására is, és ebben a folyamatban az önkéntesség nagy szerepet játszik.

A témaválasztás indoklása

A témaválasztást indokolta, hogy a környezetünkben lévő országok példájából mindig lehet tanulni. Összeköt a történelmünk, a múltunkban gyökerező gazdasági, kereskedelmi kapcsolatrendszerünk. A katasztrófák pedig nem ismernek határokat, így az áttevődő veszélyek kezelése során a védelmi szerveink is kialakították a szomszédokkal a munkakapcsolatot. Ennek folytán egymás rendszereinek ismerete értékes percek jelenthet a mentésbe. További indok, hogy Ausztria az évtizedek alatt olyan nevelési és tudatformáló politikát tudott folytatni, amelynek eredményeképp az önkéntes szerepvállalás érdemmé, megbecsült értékévé vált mindenki számára. Ennek kapcsán a családokban tradícióvá vált a részvétel egy hasznos munkát végző szervezetben. A sok önkéntes pedig lehetővé teszi, hogy a civil szervezetek jelentős terheket vegyenek le a hivatásos mentőszervek válláról. Napjaink gazdasági válságaival jellemezhető világában ez nagyon fontos, hiszen az állam sokat takaríthat meg ezen, és olyan feladatokra költheti, ami az életszínvonal emelését, az államadósság csökkentését, a szociális háló kiszélesítését célozza.

Egyéni indokom az, hogy személyesen is jártam a tűzoltók ausztriai iskolájában, és meggyőztek a rendszerük pozitív oldaláról.

A dolgozat célkitűzései

Célul tűztem, ki, hogy :

- vizsgálom Ausztria veszélyeztető tényezőit
- elemzem a védelmi rendszerüket, különös tekintettel a polgári védelem, a katasztrófavédelem működésére, valamint a K-Kreis szakmai szervezeteire
- bemutatom a Tűzoltószövetség munkáját, képzési rendszerét

A célok elérése érdekében tanulmányoztam a téma irodalmát, a szervezetek honlapját és konzultáltam szakemberekkel, akiknek kapcsolatuk van az osztrák kollégákkal, és személyesen is ellátogattam az eisenstadt-i tűzoltókhoz.

A tapasztaltakat összegeztem, egységes formába öntöttem.

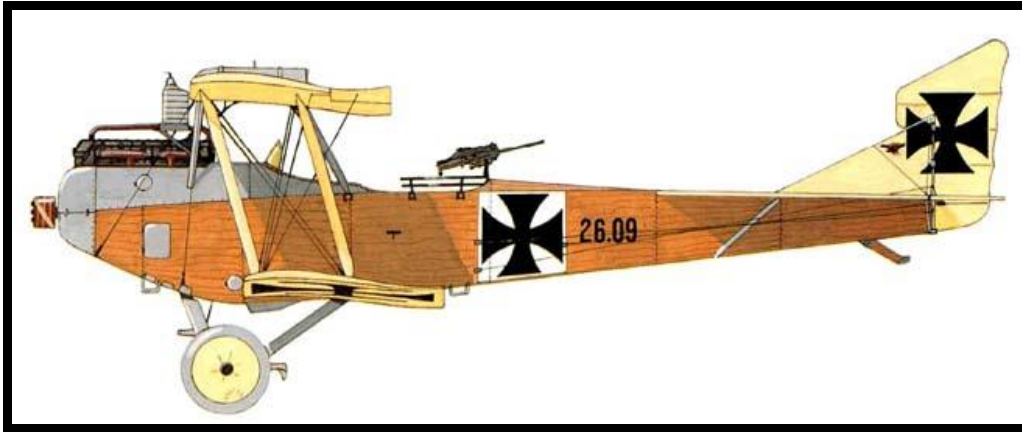
1.Ausztria védelmi rendszere

Ebben a fejezetben először bemutatom az Ausztriát veszélyeztető tényezőket, majd a tényezőkre adott válaszokat, ezen belül a védelmi rendszert.

A korábbi századokban, annak ellenére, hogy folyamatosan dúltak az országok között a harcok, a háborúk ellenére sem szervezték a lakosság védelmét Nyugat-Európában, így Ausztriában sem, hiszen a csaták a frontvonalon zajlottak, ezért a civil lakosság a harc idején is élhette mindennapjait. Nem szervezték a védelmet a katasztrófákra sem. A katasztrófákra való felkészülés, legyen az természeti vagy civilizációs eredetű, és az ellenük való védelem nem tartozott az állami feladatok közé. A megelőzést a helyi hatóságok irányították, és a lakosság, esetleg a helyi kisközösségek kezelték a veszélyhelyzeteket. A céhektől eltekintve, nem működött a bajba jutottak segélyezése sem, csak azok kaptak segítséget, akik a céh tagjai voltak. Az iparosodás felgyorsulásával, a bányászat fejlődésével már egyre több helyen vált központi kérdéssé, hogy az üzemek baleseténél, bányarobbanásoknál a károsultak életfeltételeinek megteremtéséről, a továbbéléshez szükséges elemi szükségletek illetve biztosításáról gondoskodjanak. 1863-ban jelentős fordulópontra érkezett. Ekkor alakították meg az Ötök Bizottságát a csatatéren maradt sebesültek ellátására, majd ebből fejlődött tovább a Vöröskereszt Nemzetközi Bizottsága 1880-ra. Ennek az alapja a pártatlanság, emberiség és az önkéntesség. Ettől kezdve egyre több önkéntes és civil szervezet alakult a segítségnyújtásra, majd Európa államai közül többen is megkezdődött az állami szintű segítségnyújtás formáinak, kereteinek kialakítása¹.

Nagy „lökést” adott ennek a folyamatnak, hogy a Wright fivérek megalkották az első repülőgépet, amely embert szállított és huzamosabb ideig repült. A repülő a hadművészet eszközeként hamar megjelent a harci formák között. Ezek segítségével már nem csak a frontvonalon zajlott a harc, hanem a hátszágban is, ahol hadi bázisokat, szükséges kórházakat tudtak lerombolni, és egyszerű civilek ezreit mészárolták le. *Lásd: 1. sz. ábra.*

¹Dr. Hornyacsek Júlia: A lakosság katasztrófavédelmi felkészítésének elméleti és gyakorlati kérdései, PhD értekezés ZMNE 2005. 5-7. oldal
http://193.224.76.4/download/konyvtar/digitgy/phd/2005/veresne_hornyacsek_julia.pdf



1. sz. ábra: Az egyik első harci repülőgép

Készítette: nem ismert, Letöltés ideje: 2011.10.17

Forrás: <http://bookmania.hu/?p=hir&id=185>

A 2. világháború pusztításai már egyértelművé tették, hogy szükség van a civilek védelmét segítő szervezetekre, így először a hadseregen belül jöttek létre szervezetek ilyen céllal, majd az államnak egyre nagyobb szerepe lett a védelmi feladatok ellátásában.

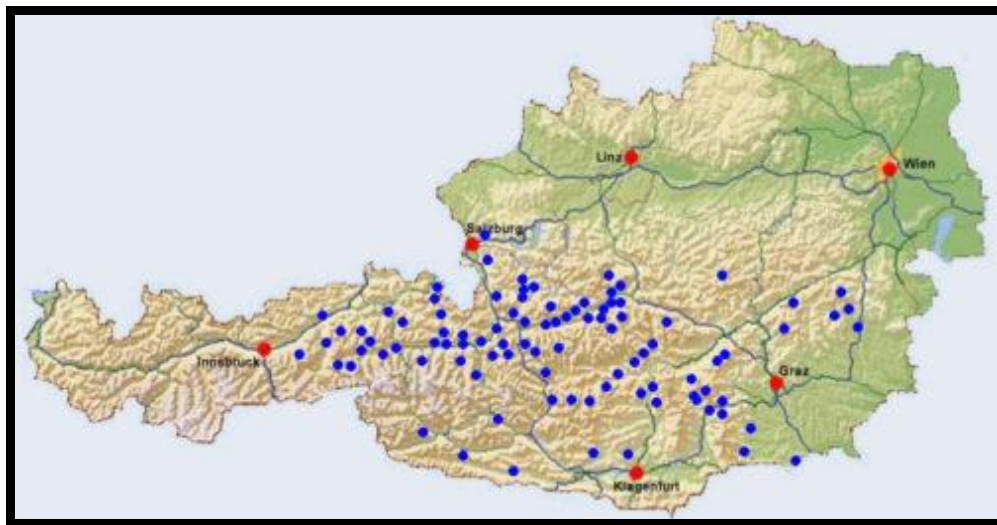
1949. augusztus 12-én Genfben 59 állam képviselője fogadta el azt a 4 egyezményt, ami a polgári lakosság védelmének alapjait teremtette meg. Szintén Genfben 1977-ben fogadták el a 2 további dokumentumot, ezeket „genfi jognak„ is nevezik. Ezek az egyezmények teremtették meg a kereteit Európa-szerte a lakosság védelmének. A hidegháború korszakában világszerte központba került a civil lakosság védelme, és ez újra ráirányította a figyelmet a lakosság védelmét célzó szervezetek fejlesztésének szükségességére. Megindult a polgári védelem nemzeti formáinak a kialakítása. Európában, bár más szervezeti és intézményi rendszerben működött, a feladatrendszere hasonló volt. Célja a fegyveres összeütközés, a katasztrófa és más veszélyhelyzet esetén a lakosság életének megóvása, az életben maradás feltételeinek biztosítása, valamint az állampolgárok felkészítése a veszélyek hatásainak leküzdése és a túlélés feltételeinek megteremtése érdekében. Ebben a folyamatban az európai országok más és más fejlődési utat jártak be. Ausztria a történelmi hagyományai kapcsán a védelmi rendszerek kialakításában az önkéntességre alapuló formát követte.

Vizsgáljuk meg azokat a tényezőket, amelyekre az országnak válaszként működtetnie kell a védelmi rendszert.

1.1 Ausztria veszélyeztető tényezői

Ebben a fejezetben bemutatom azokat a természeti és civilizációs tényezőket, amik veszélyeztetik Ausztria lakosságát és értékeit. Mivel minden egyes ország sajátos és meghatározott földrajzi helyzettel rendelkezik, ami eleve behatárolja a katasztrófa-veszélyeztetettségét, ezért előbb néhány fontos információt adok az ország elhelyezkedéséről, domborzatáról, vízrajzáról és éghajlatáról.

Az Osztrák Köztársaság Közép-Európa déli részén 83.858 négyzetkilométeren, a Duna felső szakasza mentén fekszik. Északról Németország és Csehország, délről Szlovénia és Olaszország, nyugatról Svájc és Liechtenstein, keletről pedig Szlovákia és Magyarország határolja. Ausztria nagyvárosai: Wien (Bécs), Linz, Salzburg, Innsbruck, Graz és Klagenfurt. *Lásd 2. sz. ábra.*



2. sz. ábra: Ausztria nagyvárosai

Készítette: nem ismert,, Letöltés ideje: 2011.10.17

Forrás: http://www.terkepkalauz.hu/index.php?Itemid=282&func=show_magazine&id=7&option=com_magazine

Ausztria domborzata

Az ország felét magashegységek, harmadát pedig középhegységek uralják. Alig ötödére terjednek ki medencék, alacsonyabb dombvidékek. Öt tájegysége van:

- Bécsi-medence, amit a Duna egy északi mezőgazdasági és egy déli ipari területre bont
- Osztrák-gránitfennsík,
- Észak- burgenlandi-tekő
- Keleti-Alpok, Ausztria legnagyobb kiterjedésű tája, amely szintén több övezetből áll
- Elő-Alpok, Kelet- Stájer dombvidék

Legalacsonyabb pontja a Fertő-tóban található, 115 méteren.

Legmagasabb pontja a Grossglockner 3797 méterrel, ahol volt szerencsém járni, ezt mutatja a **3. sz. ábra**².



3. sz. kép: Ausztria legmagasabb pontja, a Központi-Alpokban

A képet készítette: Kincses Csilla Andrea

Legjelentősebb folyója a Duna, ami Passaunál lép be az országba, és 350 km-t tesz meg nyugat-kelet irányba. A Duna vízgyűjtő területe az ország 96%-ára terjed ki. A maradék 4%-ot az Elba, a Rajna és a Moldva vízgyűjtője teszi ki. Mivel Ausztria vizekben igen gazdag, nem meglepő, hogy több mint 9000 tó található a területén. Legnagyobb tavai:

- Fertő-tó, aminek 77%-ka tartozik Ausztriához,
- Attersee, 46 négyzetkilométer, Traunsee, 24 négyzetkilométer

² Ausztria domborzata: <http://de.wikipedia.org/wiki/%C3%96sterreich>

Ausztria éghajlata

Éghajlata az ország területén különböző. Az Alpok északi szélénél átmeneti, közép-európai éghajlat uralkodik. Itt minden hónapban hullik a csapadék, a nyár gyakran hűvös, a tél pedig hideg. Az Alpok belsejében már kevesebb a csapadék, a nyár gyakran forró és száraz, a tél hideg és hóban gazdag. A déli részén a nyár gyakran száraz és meleg, a tél viszont kellemes, enyhe. Az ország keleti része mérsékelt éghajlatú, ott a pannon klíma uralkodik³. Vizsgáljuk meg a természeti adottságokból álló veszélyeket!

1.1.1 Természeti jellegű katasztrófa-veszélyeztetettség

Árvízi veszélyeztetés

Árvírról akkor beszélünk, ha a folyó kilép a medréből. Az ország domborzati és lefolyási viszonyai és nagyszámú tavai miatt Ausztia nagy kiterjedésű területeit gyakori elöntések veszélyeztetik. Ezért az árvízvédelemnek különleges helyzete és fontossága van. Az ország és környezetének éghajlati és földrajzi adottságai miatt bármely folyón az év bármely időszakában előfordulhatnak heves és tartós árvizek. *Lásd 4. sz. ábra.*



2 sz. ábra: Özönvíz szerű esőzés Ausztriában

A képet készítette: nem ismert, Forrás:

[http://hir3.hu/magazin/0/25611/ozonvizszeru esozes ausztriaban felszaz utat lezartak](http://hir3.hu/magazin/0/25611/ozonvizszeru_esozes_ausztriaban_felszaz_utat_lezartak)

Letöltés ideje: 2011.10.18.

³ Ausztia adatai: <http://hu.wikipedia.org/wiki/Ausztria>, <http://www.vho.at/basicfacts.hu.html>,

A másik veszélyeztető forrást a víztározók jelentik. Ezeket kettős védelemmel látják el, nagy gonddal tervezik, és nem engednek a veszélyzónába építkezni, de sosem zárható ki azok sérülése, a falvak elöntése.

Földrengés és más földmozgások veszélyeztetettség

A tudomány mai állása szerint a földrengéseket sajnos nem lehet előre jelezni. Ugyanakkor azt meg lehet határozni, hogy egy adott területen mekkora erejű földrengés fordulhat elő. Ez azonban nem előrejelzés, nincs prognózis értéke, viszont megadja a vizsgált térség földrengés veszélyeztetettségét. Ausztria nem tartozik a földrengés-veszélyes országok közé, de néha előfordulnak kisebb-nagyobb rengések. A veszélyes technológiát folytató létesítmények telepítésének tervezésekor az engedélyezési eljárások során okvetlenül figyelembe kell venni az adott objektum földrengésállóságának biztosítottóságát. A földrengésen kívül a földfelszín mozgásai, mint például földcsuszamlások, löszfalak leomlása, talajrozkodások, egyenetlen talajsüllyedések, szintén nagy károkat okoznak. Ezek egy része is emberi gondatlanságra vezethető vissza. Ausztriában a hegyes vidékeken gyakoriak ezek az események

Rendkívüli időjárás okozta veszélyeztetettség

Az időjárási események halmozódása sokszor vezet természeti katasztrófához, mint például a hosszantartó esőzések árvizekhez, a gyors téli hőmérsékletváltozások és a havazások a közlekedés megbénításához, vagy a tartósan aszályos időszakok az erdőtüzekhez. Ezen kívül a szél önmagában is lehet katasztrófa előidézője. Ausztriában jelentős a szélmozgás, sokszor vannak szélviharok. A hegyekben gyakoriak a fagyások, hóviharok, ráadásul a lavina veszélye is fennáll.

A hőmérséklet mellett a csapadék a másik legfontosabb jelentőségű időjárási elem. A csapadékhiány erdő és bozóttüzek kialakulásához vezethet (többnyire emberi felelőtlenség következményeként), illetve a katasztrófális méreteket öltő szárazság, az aszály a mezőgazdasági kultúrákban okoz jelentős károkat. A csapadéktöbblet viszont ismétlődő árvizeket, belvizeket, helyi elöntéseket, egyéb károkat, sőt katasztrófákat is okozhat. A kialakult katasztrófahelyeztek okai a csapadékvíz. Ausztriában, annak ellenére, hogy rendben tartják a vízelvezetőket, gyakran fordul elő az esőzések során helyi vízkár.

1.1.2 Civilizációs jellegű katasztrófa-veszélyeztetettség

Ahhoz, hogy megértsük a védelem rendszerét, és az abban ellátandó feladatokat, ismernünk kell a biztonságra ható tényezőket. Ausztria veszélyeztető tényezői között nem csak természeti eredetűek vannak, hanem civilizációs is. Vizsgáljuk meg ezeket is.

Nukleáris eredetű veszélyek

A nukleáris eredetű veszélyeket az alábbiak okozzák⁴

- nukleáris és radioaktív anyagok szállítása
- az ország határain kívüli reaktor balesetek következményei
- meghibásodott és a légkörbe visszatérő műholdak okozta radioaktív szennyezés

Ausztria a tudatos gondolkodásának köszönhetően, és a fenntartható fejlődés érdekében nem működtet atomerőművet. Ezért az országon belüli atomerőmű katasztrófa nem veszélyezteti az ausztriai lakosokat, de sajnos az Európában üzemelő atomerőművek esetleges katasztrófája következtében kedvezőtlen időjárás esetén számolhatunk Ausztria területén a háttérsugárzás megnövekedésével, súlyos esetben radioaktív szennyezés kialakulásával.

Veszélyes anyagok előállítása, tárolása és felhasználása okozta veszélyeztetettség

Az elmúlt években a vegyiparban felhasznált, gyártott, vagy más módon jelenlévő veszélyes anyagok jelenléte a termelést meghaladó mértékben nőtt. A tüzek és robbanások károsító hatásai nagy valószínűséggel csak a veszélyes üzemek közvetlen környezetében okoznak kárt az emberi egészségben vagy a környezetben a balesetet követő nagyon rövid időn belül. A veszélyes anyagok levegőbe jutása a baleset helyszínétől több km, vagy szélsőséges esetben több 10 km távolságban is veszélyt okozhat. Ausztria fejlett ipari ország sok gyára, kisebb üzeme van, főként az elektronika, a vegyipar területén. Ezek komoly hatósági előírásoknak kell, hogy megfeleljenek, szigorú előírásokkal dolgoznak,

⁴ Nukleáris eredetű veszélyekről: Dr. Hornyacsek Júlia és Dr. Hüvely Lajos: A lakosság önvédelmi készsége növelésének gyakorlata 2., 134-140. oldal http://www.mpvsh.hu/letoltes/pvszemle/pv2009_1.pdf

mégsem zárhatóak ki a balesetek⁵. Az **5. sz. ábrán** egy nem igazán környezetbarátnak tűnő gyár látható.



5. sz. ábra: az ausztriai gyárak szennyezése

Készítette: nem ismert, Letöltés ideje: 2011.10.19

Forrás: <http://zins-sicher.investcompetence.com/>

1.2 Ausztria polgári védelmi rendszere

A fent említett katasztrófa-veszélyekre és minden további veszélyeztető tényezőre Ausztria működteti a védelem rendszerét. Ezen belül a polgári védelem az egyik fontos elem. Ebben az alfejezetben bemutatom a polgári védelem felépítését, működését.

A polgári védelem állami feladatainak végrehajtásában jelentős szerepet kap a Polgári Védelmi Szövetség (Zivilschutzverband Österreich). A Zivilschutzverband jelképét a **6. sz. ábrán** mutatom meg.



6. sz. ábra: Az ausztriai Polgári Védelmi Szövetség

Forrás: <http://www.zivilschutzverband.at/> Letöltés ideje: 2011.10.19

⁵ A természeti-, és civilizációs eredetű veszélyekről: ⁵ Dr. Hornyacsek Júlia és Dr. Hüvely Lajos: A lakosság önvédelmi készsége növelésének gyakorlata 2., 124-140. oldal:
http://www.mpvsh.hu/letoltes/pvszemle/pv2009_1.pdf

Ausztriában a védelem komplex rendszert alkot. Beletartoznak a védelmi jellegű feladatok, a feladatok végrehajtását célzó szervezetek, intézmények, valamint a végrehajtáshoz szükséges erők és eszközök. Ebben a dolgozatban nincs lehetőségem arra, hogy a komplex rendszert bemutassam, ezért csak a polgári védelem, a katasztrófavédelem és a tűzoltóság rendszerével foglalkozom. A polgári védelemhez tartoznak azok a szervezetek és intézkedések, amik a lakosság, és az anyagi javaik védelmét szolgálják. Célja nem más, mint a lakosság védelme, de nem csak háborús, hanem béke időszakban is.

A polgári védelem főbb területei⁶:

- Az önvédelemmel kapcsolatos intézményi- és intézkedési rendszer
- A mindennapi veszélyek elkerülését célzó intézményi- és intézkedési rendszer
- A természeti és civilizációs katasztrófák elleni védelem, a lakosság védelme
- A nemzetközi terrorizmus hatásai elleni védelemmel kapcsolatos intézményi és intézkedési rendszer

A polgári védelem egyik legfontosabb területe a lakosságvédelem. Egyetemek, mentőszervezetek, politikai fórumok tüzték napirendre, hogy a hatékonyabb lakosságvédelem érdekében javaslatokat tegyenek a szakemberek a politikusok és törvényhozók elé. Ennek keretében „A lakosságvédelem nem üres fogalom” címmel akciókat szerveznek a lakosság felkészítésére. Ezek a fórumok kiemelten foglalkoznak az árvízzel kapcsolatos lakosságvédelmi kérdésekkel, a védelmi tervezéssel, a lakosság mentésével. Emellett napirenden van a lakossági járványok kérdése és az ezzel összefüggő megelőzés fontossága is. Azért, hogy biztosan tudják, hogy jól működjön a saját rendszerük, igen gyakoriak a tartományok között a riasztás rendjével, gyakorlati feladataival kapcsolatos rendezvények. A következő alfejezetekben bemutatom a katasztrófa védelemre specializált szervet.

1.2.1 K-Kreis⁷

A védelem rendszerben működik, ennek fontos eleme a Katastrophenhilfen-Kreis, magyarul katasztrófa-segítségnyújtási kör. Ez egy speciális szövetség, amit civil-, önkéntes- és humanitárius szervezetekből hoztak létre. Tehát Ausztriában az állami

⁶ A polgári védelemről: Dr. Hornyacsek Júlia és Dr. Hüvely Lajos: A lakosság önvédelmi készsége növelésének gyakorlata 2., 129-133. oldal http://www.mpsv.hu/letoltes/pvszemle/pv2009_1.pdf

⁷ A K-Kreis-ről: <http://www.diehelperwiens.at/k-kreis>

- a Johannita Lovagrend
- a Polgári Védelmi Szövetség
- a Veteránok Hivatala
- a Máltai Szeretet Szolgálat
- a Természetbarátok Egyesülete
- a Szamaritánusok Szervezete és a Vörös Kereszt.

Ezek a szervezetek a többnyire önkéntes jellegűek, magán-, egyházi-, alapítványi forrásból működnek, és persze állami támogatásból. Az állampolgárokat motiválják, hogy vegyenek részt az önkéntes védelmi szervezetekben és a katasztrófák felszámolásában. A polgári védelmi és a katasztrófa védelmi feladatokba bekapcsolódó szervezetek jelentős összegeket kapnak az államtól felkészítésre, működésre, az egységes felszerelésre, egyenruhára, illetve az utánpótlás szervezésére.

1.3 A katasztrófák elleni védelmi rendszer

Ausztriában bizonyos helyzetek katasztrófává nyilvánítását a körzeti- és a tartományi vezetők kezdeményezhetik. Ezen kívül ők felelnek a védelmi rendszer irányításáért és működéséért is. Viszont a katasztrófavédelmi szabályzók megalkotása a tartományok joga, sőt kötelessége. Ausztria tartományait a **8. sz. ábra** mutatja.



8. sz. ábra: Ausztria tartományai és szomszédos országai

Készítette: Nem ismert, Letöltés ideje: 2011.10.19

Forrás: http://www.ausztriaiutazas.hu/latnivalok_info_ausztria.html

A katasztrófavédelmi rendszert a tartományok a veszélyeztetettségnek, a terület nagyságának a lakosság létszámának megfelelően arányosan alakítják ki.

A katasztrófák kezelésében a tűzoltók jelentős szerepet kapnak. Ők a katasztrófavédelmi szolgálatokkal és a mentőszervezetekkel vagy akár a hadsereggel együttműködve végzik el feladatukat. Amennyiben a katasztrófa meghaladja a területi szinteket, illetve a határokon áttevődő hatása van, akkor a Belügyminisztérium hatáskörében működő állami krízis- és katasztrófa-management, valamint a kancellári hivatal feladata annak kezelése. A Belügyminisztérium Országos Védelmi Hivatalt működtet, amely folyamatosan tartja a kapcsolatot a tartományok védelmi központjaival. Ausztriában létrehozták az Állami Krízis és Katasztrófavédelem intézményét, a Staatliche Krisen- und Katastrophenschutz-management-et (a továbbiakban SKKM). 2004. január 20-án pedig életbe lépett az állami Krízis- és Katasztrófavédelmi Koordinációs Bizottság. Az ország együttműködik a NATO, az EU, az ENSZ katasztrófák kezelését célzó egyezményeink megvalósításában, számos bilaterális kapcsolatot épített ki ezen a területen.

A nagy kiterjedésű és hatású katasztrófák kezelésére hozták létre a Katasztrófa Segítségnyújtási Szolgálatot (Katastrophenhilfedienszt továbbiakban: KHD). Ezek, a tűzoltóság azon egységei, amelyek területi és országos szinten is bevetethetők. Általában politikai körzetenként egy készenléti egység van belőlük. Ezek 4-5 komplett rajból azok pedig további csoportokból állnak. Vizsgáljuk meg egy készenléti egység összetételét. Ezek a következők⁸:

- KHD készenléti kommandó raj
- KHD 1., 2., 3., rajok (oltók)
- KHD 4. technikai raj
- KHD vízellátó raj

A rajok felépítése, rendje, vonulási módja jól szabályozott, mindhol hasonló. A települések és a tartományi tűzoltószövetségeket bízták meg az egységek a létrehozásával. A katasztrófák kezeléséhez helyi eszközökön kívül szükséges eszközöket és járműveket, az országban jól elosztva, biztosítva a lefedettséget, meghatározott tűzoltóságoknál tárolják. Szükség esetén ezek különösebb bürokratikus eljárásrend nélkül más tartományban, sőt külföldön is bevetethetők.

⁸A KHD-ről: Dr. Hornyacsek Júlia és Dr. Hüvely Lajos: A lakosság önvédelmi készsége növelésének gyakorlata 2., 130-131. oldal: http://www.mpvsh.hu/letoltes/pvszemle/pv2009_1.pdf

A katasztrófahelyzetek megoldását úgy próbálják meg elérni, hogy elsősorban az erőket koncentráltan és a szükségeknek megfelelően osztják fel, és működtetik a „KIK” rendszert. (Koordináció, Információ, Kooperáció). Ezen kívül arra törekednek, hogy a káosztól a rend felé haladjanak és az egyéni felépítéstől a közösségi intézkedések irányába mozduljanak. A veszélyhelyzet-kezelés vezetését az alábbi alapelvek mentén szervezik:

- az egység elve
- a világos cél elve
- az egyszerűség elve
- a súlypontok megjelölése
- tartalékképzés elve
- cselekvési szabadság
- a helyzetnek megfelelő erők bevetésének elve
- a kockázat és eredmény szembeállításának elve

A veszélyhelyzet-kezelés vezetésének összetevői a következők: a vezetésirányító személyek, a vezetés módszereinek rendszere, a vezetés eszközeinek rendszere, és a vezetési eljárások. A vezetés rendje kötött, egy szabott körforgás van.

Ezt követi a tájékozódás, és annak folyamatos kontrollja. Ezután jön a helyzetértékelés, majd a tennivalók tervezése. Ezután közölni kell a feladatot, meg kell bízni a végrehajtókat. Ekkor a körforgás visszatér az első ponthoz, és a folyamat kezdődik előlről.

A mentés irányítása hasonlít a magyar gyakorlathoz. A bevetés helyszíni irányítója önállóan dolgozik, teljes döntési joga van. Veszélyhelyzetben felállításra kerül az irányítási törzs, aminek feladata az információgyűjtés, helyzetértékelés, a vezető döntéseinek előkészítése, döntések végrehajtásának ellenőrzése stb. Két csoportból tevődik össze: A bevetési területek vezetőiből és a szakmai csoportból. A szakmai csoport a szakértőkből, összekötő tisztekből, és a szakmai tanácsadókból áll. A törzs vezetője minden megjelenő szervezettel és a kárhely parancsnokával összeköttetésben áll. A bevetési területek a következők:

- S1: a személyi feltételeket biztosító csoport
- S2: helyzetelemző- értékelő csoport
- S3: operatív törzs
- S4: mindenoldalú támogatási csoport
- S5: Riasztó, tájékoztató csoport
- S6: Kommunikációs-dokumentációs csoport

Az S2., S3. csoport a mentés és a veszélyhelyzet-kezelés irányításáért és koordinálásáért, az S1., S4. csoport a mentés anyagi-technikai feltételeinek megteremtéséért, a veszélyhelyzet-kezelés logisztikai támogatásáért, az S5., S6. csoport a vezetés híradó és informatikai feltételeinek biztosításáért, és a sajtó és kommunikációs feladatok ellátásáért felel. Az adott helyzettől függ, hogy mely csoportok állnak fel, a csoportokat mivel bővítik, és hogyan vonják össze a bevetési csoport-felelősöket, és milyen módon kapcsolódhatnak egymáshoz a bevetési területek.

Összegezve megállapítom, hogy Ausztriának természeti-, és civilizációs jellegű katasztrófa veszélyeztetettséggel is szembe kell néznie. Gyakorinak mondhatóak itt az árvizek, a földrengések és a rendkívüli időjárás is számos problémát tud okozni. Ausztria polgári védelmi rendszere napjainkban nem csak hivatásos, hanem önkéntes szervezeteket is magába foglal.

A katasztrófa-veszélyekre és minden további veszélyeztető tényezőre Ausztria működteti a védelem rendszerét. Ezen belül a polgári védelem az egyik fontos elem. Ehhez tartoznak azok a szervezetek és intézkedések, amik a lakosság, és az anyagi javak védelmét szolgálják. A védelem rendszerben működik, ennek fontos eleme a katasztrófa-segítségnyújtási kör, ami egy speciális szövetség, amit civil-, önkéntes- és humanitárius szervezetekből hoztak létre. A katasztrófavédelmi rendszert a tartományok a veszélyeztetettségnek, a terület nagyságának a lakosság létszámának megfelelően arányosan alakítják ki. A katasztrófák kezelésében a tűzoltók jelentős szerepet kapnak. Ausztriában létrehozták az Állami Krízis és Katasztrófavédelem intézményét, a Staatliche Krisen- und Katastrophenschutz-Management-et. A nagy kiterjedésű és hatású katasztrófák kezelésére hozták létre a Katasztrófa Segítségnyújtási Szolgálatot.

Az előzőekben bemutattam a polgári védelem, katasztrófavédelem működésének kereteit, szervezeteit és gyakorlatát, a következő fejezetben bemutatom az egyik fontos alrendszer, a tűzoltóság ausztriai szervezetét.

2. A tűzoltóság rendszere, működésének keretei, feladatai

Ebben a fejezetben bemutatom a tűzoltóság rendszerét, működését.

Ausztria 9 szövetségi tartományból áll: Alsó-Ausztria, Bécs, Burgenland, Felső-Ausztria, Stájerország, Salzburg, Tirol és Vorarlberg. **(Lásd: 9. sz. ábra)**. Minden tartomány saját tűzoltósági rendszerrel rendelkezik. Hivatásos, önkéntes és létesítményi tűzoltóságok működnek.



9. sz. ábra: Ausztria szövetségi tartományai

Készítette: Nem ismert, Letöltés ideje: 2011.10.19

Forrás: <http://www.szervuszausztria.hu/ausztriazkozardekuausztria/ausztria-kozigazgatas-tartomanyok-35696.html?print=1>

Akárcsak Magyarországon, Ausztriában is működési és illetékességi területek vannak. Ez azt jelenti, hogy az egyes önkéntes és hivatásos tűzoltóságoknak kijelölik a saját vonulási területét, ahol ellenőrizhetnek vagy tűzoltást, műszaki mentést végezhetnek. Természetesen, ha egy másik illetékességi területbe eső városon nem tud a saját tűzoltósága segíteni, részt vesznek a beavatkozáson más tűzoltóságok is. A riasztási fokozatokat a tartományokban döntik el, ahol tartományi hírközpontok vannak, és innen adják a tűzoltóságok, vonulós egységek a riasztást. Tőlünk eltérően, a tűzvédelmi jogszabályokat nem szövetségi szinten, hanem tartományonként alkotják a politikusok és a szakemberek. Tehát egy-egy tartomány tűzvédelmi jogszabályai eltérhetnek egymástól. Egyedül az Alaptörvény egyezik.

A tartományonként megalkotott tűzvédelmi törvény két részre tagolódik. Az egyik a tűzvédelemmel, ezen belül a tűz megelőzéssel, a tűzoltással és a műszaki mentéssel foglalkozik. Lényegében szabályozza a tűzoltóságok működését és a tűz megelőzési, tűzvédelmi hatósági feladatok ellátásának alapjait, kötelezővé teszi, hogy minden település köteles tűzoltóságot fenntartani. A törvény második része gondoskodik a tűzoltóságok finanszírozásáról és a tűzoltók képzéséről. A biztosítótársaságoknak 12 %-ot kell a nyereségükből a tűzoltóságok fenntartására, a tűzvédelmi feladatok ellátására és a tűzoltók képzésére fordítani⁹. Az alábbiakban bemutatom a hivatásos és az önkéntes tűzoltói rendszert.

2.1 Hivatásos tűzoltóság

Ausztriában kizárólag a következő nagy városokban működnek hivatásos tűzoltóságok: Bécs, Linz, Salzburg, Innsbruck, Graz és Klagenfurt. Ezek 100%-ban állami támogatással működnek, és tagjai nem csak erkölcsi megbecsülésben részesülnek, hanem pénzbeli juttatásban is. A **10. sz. ábrán** a salzburgi hivatásos tűzoltóság látható munka közben.



10. sz. ábra: a salzburgi tűzoltók

Készítette: Nem ismert,

Forrás: http://www.skv-salzburg.at/bfs/gallery2/main.php?g2_itemId=3641

Letöltés ideje: 2011.10.19

⁹ Az ausztriai tűzoltóságról: Gyenge Koppány szakdolgozata alapján

A hivatásos tűzoltók feladatai¹⁰

- tűzmegeelőzés
- tűzoltás
- műszaki mentés, segítségnyújtás baleseteknél vagy más szituációkban, amik veszélyt jelentenek emberek vagy állatok életére
- segítségnyújtás veszélyes anyagok jelenléte esetén
- együtt működés a polgárvédelemmel és más szervekkel.

2.2. Önkéntes tűzoltóság

Ebben a fejezetben bemutatom az önkéntes tűzoltóságok felépítését, képzési formáit, tartalmát.

Ausztriában a 6 hivatásos tűzoltóságon kívül, a tűzoltási és műszaki mentési folyamatokat az önkéntes tűzoltóságok látják el. Magyarországon ez elég elképzelhetetlennek tűnik. Nekünk is vannak ÖTE-ink, vagyis Önkéntes Tűzoltó Egyesületeink, de ők nem rendelkeznek se vonulási területtel, se vonulási joggal. Ezek az egyesületek nagyon kevés állami finanszírozásból tartanak fenn kisebb őröket, amik kifejezett kérés esetén mehetnek segíteni a hivatásos tűzoltóknak. Tehát rájuk csak a polgári törvény vonatkozik.

Viszont ezen kívül Magyarországon léteznek még Önkéntes Tűzoltóságok is, akikre már a szolgálati törvény vonatkozik. Ők rendelkeznek vonulási területtel, így nem csak vonulási joguk, hanem kötelezettségük is van. 10 perc áll a rendelkezésükre, hogy a riasztás után elinduljanak. Az ÖT parancsnoka már láthat el tűzoltás vezetői feladatokat. Tehát az ÖT már komolyabb, mint az ÖTE, de közel sincs olyan a technikai színvonal és nincs is annyi emberük, sem szereik, mint az ausztriai önkéntes tűzoltóknak.

Ausztriában az önkéntes tűzoltók képzése már akár 10 éves korban is megkezdődhet¹¹. Ezt nevezik ifjúsági tűzoltó vagy utánpótló képzésnek. A **11. sz. ábrán** láthatóak azok a gyerekek, akik szabadidejüket a tűzoltóságnak szentelik.

¹⁰ Az ausztriai tűzoltók feladatairól: http://www.tuzoltosagbp.hu/eu_html.php?p=eu/eu_ausztria.htm

¹¹ Az ausztriai önkéntes tűzoltókról: Gyenge Koppány szakdolgozata alapján



11. sz. ábra: ifjúsági tűzoltók Eisenstadtban

Képet készítette: Nem ismert, Letöltés ideje: 2011.10.20

Forrás: <http://www.ff-eisenstadt.at/Jugend/Gemischt%20Fotos/album/index.html>

Igen jól szervezett ifjúsági képzések és versenyek vannak, ahol a gyerekek elsajátíthatják a tűzoltással és életmentéssel kapcsolatos tudást, amire az életükben a tűzoltóságon kívül is bármikor szükségük lehet. Az sem utolsó szempont, hogy mire ezek a gyerekek aktív önkéntes tűzoltók lesznek, már komoly múlttal és hagyományokkal fognak rendelkezni. Tehát így épül a gyerekek tudatába az önkéntes feladatvállalás fontossága, és emiatt érzik természetesnek, hogy bármikor készen állnak arra, hogy mások életét és értékeit mentse a nap bármelyik percében amellet, hogy saját életüket élék családjukkal, munkájukkal. Ezt bizonyítja az a felmérés is, miszerint minden 28. osztrák állampolgár önkéntes tűzoltó.

Minden tartomány működtet egy tűzoltó iskolát, tehát a nyugati szomszédunknál kilenc tűzoltó iskolán folyik önkéntes tűzoltó képzés: Burgenland, Bécs, Stájerország, Felső-Ausztria, Karintia, Alsó-Ausztria, Tirol, Voralberg és Salzburg tartományokban, ahol a kiképzéshez szükséges minden technika a tanulók rendelkezésére áll, a legalapvetőbb egyéni védőfelszerelésektől, a legújabb gépjármű-fecskendőkig. A hallgatók így minden olyan felszereléssel megismerkedhetnek és megtanulhatják használni azokat, amelyek a saját tűzoltóságaikon is rendszeresítve vannak. A tanulók alkalmasak arra, hogy a legkeményebb kiképzésnek vessék alá magukat, folyamatosan tökéletesítve tudásukat. Megvan bennük a megfelelő önállóság arra, hogy speciális körülmények között egyéni

megoldásokat alkalmazzanak. Minderre rengeteg szabadidőt áldoznak. Segédkeznek a tűzoltó laktanyák, szertárak felújítási és karbantartási munkálataiban, mert ezzel költségeket takarítanak meg. A közös pénzek gyarapítása vagy éppen új technika beszerzése érdekében gyűjtéseket szerveznek, előadásokat rendeznek. Ebből egyértelműen látszik, hogy az osztrák kormány és az önkéntes tűzoltók, sőt az ausztriai lakosság minden tagja pozitívan áll hozzá a tűzvédelem és a tűzoltóságok kérdéseihöz. Támogatja a társadalom a tűzoltókat és a tűzoltóságokat. Nem csak az erkölcsi megbecsülés óriási, hanem az anyagi támogatás is kiemelkedő a lakosság részéről.

2.3 Ki lehet önkéntes tűzoltó?

Önkéntes tűzoltó lehet minden osztrák állampolgár, aki megfelel az előírt követelményeknek. Nem lehet megkülönböztetni politikai nézet, vallás vagy bőrszín alapján a jelölteket, és hazánkhoz hasonlóan a feddhetetlen előélet nélkülözhetetlen a tűzoltó egyenruha viseléséhez. A **12. sz. ábrán** önkéntes tűzoltó nők láthatóak, akik nem úgy mint hazánkban, részt vehetnek a konkrét tűzoltásban is.



12. sz. ábra: önkéntes tűzoltók gyakorlatoznak

A képet készítette: Nem ismert, A letöltés ideje: 2011.10.20. Forrás:
http://www.ffeisenstadt.at/Veranstaltungen/Inspizierungsuebung_11_09_2009_hp/album/index.html

Az alkalmassághoz orvosi igazolás szükséges. Szigorú előírások szabályozzák az orvosi alkalmassági vizsgálatok követelményrendszerét. Fizikai terhelési teszteken kell bizonyítani az alkalmasságot első körben, majd különböző szakorvosi vizsgálatok következnek. Speciális orvosi vizsgálatokon is át kell esni, amelyeken azt vizsgálják, hogy alkalmas-e a tűzoltó jelölt a légzésvédelmi, a bűvár és sugárvédelmi felszerelések viselésére és alkalmazására, mind fizikálisan, mind pedig pszichikailag.

2.4. A képzés rendszere

Az első alapkiképzés egy 80 órás alaptanfolyam, amit abban a kerületben, más néven járásban kell elvégezni, ahol az illető majd szolgálatot akar teljesíteni. Az alapkiképzést a helyi tűzoltóságokon tartják meg képzett oktatók, ami minden önkéntes számára kötelező. Az alaptanfolyam nagy részét már ifjúsági tűzoltóként megkapják, igaz játékszerűen, de nagyon komolyan veszik az ilyen játékokat, versenyeket. Minden kerületben vannak kiképzett oktatók, akik az alapkiképzést végzik.

Az alaptanfolyam lebonyolításához a tartományi tűzoltó iskolák minden szakanyagot, dokumentációt, útmutatót, DVD anyagokat, videó filmeket, levetíthető oktatási anyagokat bocsát a tanulók rendelkezésre. Mindenben segítségére vannak az önkéntes tűzoltóságoknak, hogy precízen és jó szakmai színvonalon tudják megtartani a 80 órás alaptanfolyamot. Az alaptanfolyam nagyjából 50%-a elméleti oktatás és ugyanannyi a gyakorlat, amelyhez egy 16 órás elsősegély-nyújtó alapképzést is biztosítanak, így az alaptanfolyam 96 óra időtartamban kerül lebonyolításra. Az alaptanfolyam végén helyben, a tűzoltóságon kell vizsgázni, aminek eredményéről az oktató tájékoztatja a tartományi kiképző iskolát. A vizsga egy kétnapos ismétlő képzés keretében történik, ahol az iskola meggyőződik arról, hogy a jelölt valóban elsajátította-e a 80 órás alaptanfolyam követelményeit, hogy tudja-e készség szinten alkalmazni az ott tanultakat, alkalmas-e megkezdeni a tűzoltó iskolát. Ezek után kezdheti meg a tűzoltó a kiképző központ által tartott speciális tanfolyamokat. A szemináriumok mutatják a tűzoltói szakterületeket. A szemináriumok részei:

- a gépkezelő (ezen belül szintén van egy elsősegély-nyújtó kurzus),
- sajtó kurzus (megtanulják, hogy miként kell viselkedni a sajtó előtt egyes káreseteknél) vezetési motivációk, nyilvános tevékenység (hogyan lehet reklámozni a tűzoltóságot),

- stressz kezelés (miként lehet kezelni a stresszt, vagy éppen hogyan lehet feldolgozni az egyes baleseteknél vagy tüzeknél látottakat),
- vonulás (elsajátítják a vonulás közbeni teendőket, miként kell viselkedni vonulás közben, hogyan lehet felvenni a légzőkészüléket, stb.),
- terepvezetés (a gépjárművezetők részére tartott terepvezetési gyakorlat),
- darukezelő,
- tűzoltó orvosok (orvosok részére speciális továbbképzés),
- kurátor képzés.

Az alapképzés után a következő nagyobb lépés a rádiós szaktanfolyam. Ebbe épül bele 9 különböző kurzus, amelyek az előzőekhez hasonlóan itt is 8-25 óra időtartamúak egyenként. Látható, hogy egy-egy kurzus 2-3 napnál nem tart tovább. Ezen belül sajátítják el a tűzoltók a forgalomirányítással, a repülésirányítással, a gépjárműfecskendő kezeléssel, a magasból mentő kezeléssel és a hajóvezetéssel kapcsolatos rádió forgalmazás szabályait.

A harmadik és talán az egyik legfontosabb képzési ág a légzésvédelmi tanfolyam. Ez a szaktanfolyam 8 részből áll. A légzőkészülék tanfolyam célja, hogy az orvosi vizsgálat alapján alkalmasnak talált tűzoltók megtanulják, és készség szinten elsajátítsák a légzőkészülék használatát. A nyolc modul első része a karbantartás, a következő a rádiózás légzőkészülékben, a légző készülék használata, veszélyes anyagok jelenlétében légzés védelmi eszközök használata, sugárvédelem, bűvár tanfolyam. A bűvár tanfolyamnak három fokozata van, egyenként 40 órából áll.

A negyedik képzési modul a vezető képzés. Ebbe a kategóriába tartozik a rajparancsnokok, a szakaszparancsnokok és a csoportparancsnokok képzése. Itt tűz megelőzést, elméleti és gyakorlati kiképző oktatást kapnak. Továbbá kiképzik őket arra, hogy kell ellátni az ifjúsági tűzoltók mentori teendőit. Erre a vezetői gárdára alapozzák Ausztria önkéntes tűzoltóságát. A képzés keretében pszichológiát és pedagógiát is tanulnak a képzés résztvevői, ők lesznek majd a 80 órás alaptanfolyam oktatói is.

Az utolsó és egyben a legmagasabb szintű képzés a bevetés irányító tanfolyam. Ebben a képzésben a parancsnokok vesznek és vehetnek részt. Kétszer 25 órás a szaktanfolyam, amelynek a végén egy bizottság előtt kell vizsgázni. A legmagasabb szintű vezető képzésben a hallgatók tanulnak tűz megelőzést, jogi ismereteket, veszélyhelyzet kezelést, törzsvezetési ismereteket, propagandát, retorikát, tűzoltó technikát stb. A szemináriumot minden vezetőnek el kell végeznie, és ennek elvégzése után kerülhetnek beosztásba.

Összegezve elmondható, hogy Ausztriában minden tartomány saját tűzoltósági rendszerrel rendelkezik. Hivatásos, önkéntes és létesítményi tűzoltóságok működnek. Ausztriában kizárólag a következő nagy városokban működnek hivatásos tűzoltóságok: Bécs, Linz, Salzburg, Innsbruck, Graz és Klagenfurt. A hivatásos tűzoltóságon kívül a tűzoltási és műszaki mentési folyamatokat az önkéntes tűzoltóságok látják el.

Ausztriában az önkéntes tűzoltók képzésére már akár 10 éves korban is megkezdődhet. Igen jól szervezett ifjúsági képzések és versenyek vannak, ahol a gyerekek elsajátíthatják a tűzoltással és életmentéssel kapcsolatos tudást. Minden tartomány működtet egy tűzoltó iskolát, tehát a nyugati szomszédunknál kilenc tűzoltó iskolán folyik önkéntes tűzoltó képzés, ahol a kiképzéshez szükséges minden technika a tanulók rendelkezésére áll.

Támogatja a társadalom a tűzoltókat és a tűzoltóságokat. Nem csak az erkölcsi megbecsülés óriási, hanem az anyagi támogatás is kiemelkedő a lakosság részéről.

Tehát Ausztriában az önkéntes rendszeren alapuló tűzoltóság nagyon jól működik, és a jól felépített és hatékonyan működő képzési rendszer is hatékony. Minden önkéntes tűzoltó megtalálja a neki való szakképzést vagy szemináriumot, ezért széleskörű a tudásuk.

A következő fejezetben nem térek el az önkéntesség témakörétől, sőt, egy Sopronhoz közeli osztrák kisváros önkéntes tűzoltóságát mutatom be.

3. Egy ausztriai önkéntes tűzoltóság és iskolájának bemutatása¹²

Ebben a fejezetben szeretnék betekintést nyújtani arról, hogy a nyugati szomszédunknál hogyan is néz ki egy önkéntes tűzoltóság. A következő képen máris egy érdekesség tűnik szembe: egy kisváros önkéntes tűzoltóságának 11 bevethető szere van.

Lásd: 13 sz. ábra.



13. sz. ábra: Az eisenstadti önkéntes tűzoltóság szereai

Készítette: Nem ismert, Letöltés ideje: 2011.10.21

Forrás: <http://www.ff-eisenstadt.at/>

A kiképzőközponton minden megtalálható, ami segíti a leendő vagy jelenlegi tűzoltók felkészítését egy tűz-, vagy káresetre. Az önkéntes tűzoltóság és kiképzőközpont részei a következők:

- Tartományi riasztási központ
- Étterem, előadó terem, internet szoba, oktatói irodák, hivatásos tűzmegeelőzési előadók irodái
- Szolgálati gépjárművek garázsa
- Kiképző csarnok
- Szivattyú ellenőrző állomás
- Tartományi Tűzoltó Múzeum
- Szolgálati lakások, kollégium
- Légzésvédelmi gyakorló pálya és bemutató terem
- Bevetési gépjárművek garázsa és katasztrófavédelmi raktár
- Műhelyek, tűzoltó technikai raktár
- Gyakorló ház „égő ház”
- Gyakorló pálya vasúti sínekkel és útkereszteződéssel.

¹² Egy ausztriai önkéntes tűzoltóság és iskolájának bemutatása: <http://www.ff-eisenstadt.at/>

A Burgenland Tartományi Tűzoltó Iskolán összesen 52 különböző 3-4 napos tanfolyamot szerveznek. Ezek a szaktanfolyamok megegyeznek az előzőekben feltárt és leírt tanfolyamokkal, amelyek a tartományi tűzoltó oktatási központokban folynak. A kiképző központ teljes költségvetését a helyi-, illetve a biztosítók által fizetett „tűzvédelmi adóból” finanszírozzák.

A tanfolyamok alkalmával a hallgatók az iskola kollégiumában laknak és teljes ellátásban részesülnek. A kollégium jól felszerelt 2 ágyas szobákból áll.

A tanfolyam ideje alatt távolléti díjban részesülnek, ami egy jelképes összegnek felel meg. A szaktanfolyamokon kívül a tűzoltók jogosítványt szerezhetnek a gépjárművekre és az más speciális felszerelésekre, amelyeket a civil életben is használni tudnak. Ezen jogosítványok megszerzése is díjmentes a számukra. Az iskolán szerveznek oktatói vagy más néven mentor-képzést is, melynek elvégzése után az ifjúsági tűzoltók oktatásával foglalkozhat a sikeres vizsgát tett önkéntes tűzoltó.

Külön szerveznek pszichológiai tanfolyamokat a nehéz, mély benyomást tett esetek feldolgozására, illetve megtanulják a hallgatók, hogyan kell foglalkozni azokkal a kollégákkal, akik csak nehezen képesek a látottakat feldolgozni. Burgenlandban van egy 50 főből álló kollektíva, melynek tagjai a nehezen feldolgozható eseteket látott tűzoltók pszichikai problémáival foglalkoznak. Amikor a helyi parancsnok azt tapasztalja, hogy valamelyik tűzoltó nem tudja feldolgozni a káresetnél látottakat, vagy az mély nyomot hagyott benne, megváltozik a viselkedése vagy egyáltalán bármi furcsaságot tapasztal, telefonál a pszichológiai csoportnak és ők azonnal a helyszínre mennek. Beszélgetnek a tűzoltóval, megpróbálnak segítséget nyújtani neki, ha nem sikerül, akkor kórházba utalják magasabban képzett szakemberhez.

A képzést oktatás módszertani szempontból három részre lehet osztani:

- Elméleti képzés
- Gyakorlati bemutató képzés
- Bevetési gyakorlati képzés

Az elméleti képzés jól felszerelt tantermekben és bemutató termekben folyik. Rendelkezésre áll minden szakanyag, amire szükségük van, tankönyvek, jegyzetek, kivetítő, föliák, számítógépek, VHS filmek, DVD filmek és különféle segédletek. Magas színvonalon tudják leadni az oktatási anyagot az oktatók a technikai berendezések

segítségével. A tanulók figyelmét is magára tudja hívni. Az elméleti oktatáson csak egy egyszerű előadásról van szó, hanem közben bemutató filmekkel, diákkal és egyébekkel tartják fenn folyamatosan a figyelmet.

Gyakorlati képzés

A gyakorlati bemutató képzés lényege a bevetés nélküli oktatás, illetve annak bemutatása. Különböző eszközök segítségével modellezni tudják a tüzeket. A modellek segítségével, amelyek méretarányosan vannak lekicsinyítve, bemutatják a hallgatóknak, a különféle tüzek kialakulását, a lángterjedést, füstképződést stb. Képesek modellezni a tűzoltást is arányosan kicsinyítve.

Óriási érdeklődés kíséri az ilyen oktatást. Olyan élményekkel gazdagodik az ifjú tűzoltó jelölt, hogy közben észre sem veszi mennyi mindent tanult a bemutató ideje alatt, nem beszélve arról, hogy amikor a bevetési gyakorlatra sor kerül, már lesz róla elképzelése, mi várja egy égő épületben, és milyen veszélyei lehetnek a rossz taktika megválasztásának.

A bevetési gyakorlati képzés keretében az éles helyzeteket próbálják ki a tűzoltók. A kiképző bázis rendelkezik minden olyan eszközzel, amivel jól tudnak szimulálni különféle tüzeket, és műszaki mentéseket. Területükön kiépítettek több emeletes mászó házat, ahol elsajátíthatják a magasból mentés speciális alkalmazásának lehetőségeit. Rendelkeznek olyan épületekkel, amelyeket begyűjtanak, itt gyakorolhatják a tűzoltást és az égő helyiségekből való életmentést. Tudnak szimulálni flashower jelenséget és szűrő-láng hatást. Képesek felkészíteni a tűzoltókat a nem várt helyzetekben való munkavégzésre. Az épületeket lakásszerűen vagy éppen az adott gyakorlatnak megfelelően rendezik be.

A következő ábrán látható a magyar-osztrák pályázat által felépített Brand-ház, amelynek működését és a soproni tűzoltók gyakorlatát én is megnézhettem.

A **14. sz. ábrán** a Brand-ház, a **15. sz. ábrán** pedig az egyik szobája látható, ahol a tanulók még éles bevetés előtt megismerhetnek minden olyan jelenséget, ami egy égő ház oltása során jelentkezik. Megtapasztalhatnak minden pszichés és fizikai érzést, amelyet az ilyen jellegű munka kiválthat a mentő állományból.



14. sz. ábra: a Brand-ház

Készítette: Kincses Csilla Andrea



15. sz. ábra: a Brand-ház hálósobája

Készítette: Kincses Csilla Andrea, Eisenstadt

A bázisnak vannak korszerű gépjárműfecskeendői, magasból mentő eszköze, műszaki mentő szere és tűzoltó technikai eszközei. Lásd: **16. sz. ábra** és **17. sz. ábra**. A bevetési gyakorlati képzésnél meg kell említeni a műszaki mentéseket és azok gyakorlásának a fontosságát. Ausztriában csak úgy, mint hazánkban is, egyre több és egyre speciálisabb műszaki mentési káresetekhez kell vonulniuk a tűzoltóknak. Az iskola ebből a szempontból is jól felkészült. Több, a forgalomból kivont gépjárművel rendelkeznek,

amelyen gyakorolhatják a gépjármű balesetekből eredő kárelhárítás sajátosságait, a feszítő, vágó- és az egyéb speciális eszközök, műszaki mentéseknél használatos felszerelések alkalmazásának lehetőségeit. Ráadásul nem csak gépjárművekkel és persze a gépjármű balesetek felszámolásához szükséges eszközökkel találkozhatunk az iskolán, hanem vasúti sínekkel, vasúti szerelvényekkel és tartálykocsival is. Rendelkezésre állnak még a mezőgazdaságban használatos traktorok és egyéb járművek, felszerelések. Kiépítettek útkereszteződést, domboldalt, ahol felborult járműveken tudnak gyakorolni és egyéb az oktatást színvonalasabbá tevő helyszíneket.



16. sz. ábra: magasból mentő eszköz

Készítette: Nem ismert, Letöltés ideje: 2010.10.20

Forrás: <http://www.ff-eisenstadt.at/>



17. sz. ábra: tűzoltó autó

Képet készítette: Nem ismert, Letöltés ideje: 2011.10.20.

Forrás: <http://www.ff-eisenstadt.at/>

Már 10 éves korban is elkezdhet kezdeni a felkészülést, a különböző modulok megszerzését, ami ezek a kis gyerekeknek az életében nagy szerepet tölt be. Csak az ilyen gyerekek számára rendezik meg évente például a SAFETY-tour-t¹³, ami tulajdonképpen az alsó tagozatosok biztonsági olimpiája. A rendezvény lényege, hogy az alsó tagozatos gyerekek a tanáraik segítségével az év folyamán veszélyhelyzeti ismereteket tanulnak, majd helyi, tartományi versenyeken mérik össze tudásukat.

A legjobb tartományi csapatok a szövetségi országos versenyen küzdenek meg egymással. A rendezvény kiemelt szerepet kap, a televízió, rádió közvetíti, az országos vezetők, a belügyminiszter megtisztelti jelenlétével a felkészítőket és a versenyzőket. A programot évek óta nemzetközivé szélesítették, magyar, olasz, német, lengyel diákok is rendszeresen meghívást kapnak a versenyre. *Lásd: 18. sz. ábra.*



18. sz. ábra: SAFETY-tour 2011

Készítette: Nem ismert, Letöltés ideje: 2011.10.21.

Forrás: http://www.chiemgau-online.de/portal/lokales/trostberg-traunreut_Trostberger-Grundschueler-top-arid,457863.html

Persze a felnőtt tűzoltókat olyan erkölcsi tisztelet övezi, amit bármelyikünk megirigyelne. Európában ez a módszer, az önkéntességben való részvétel és támogatás beválik és működik. Magyarországon sajnos egyelőre ezt a példát nem követik, pedig igazából tőlünk ered ez a módszer. Pontosabban gróf Széchenyi Ödön volt az ember, aki

¹³ A SAFETY-tour-ról: <http://www.safety-tour.at/safety-tour/aktuell>

saját pénzét és idejét nem kímélve hozatott be Angliából különböző tűzoltási szereket, és ezek segítségével próbált meg létrehozni tűzoltóságokat.

Összegezve megállapítható, hogy az Ausztriában működő önkéntes tűzoltóság nagyon jól felszerelt. Hatékonyan és széles körben tudnak feladatot ellátni. A képzés és utánpótlás-képzés szintje is nagyon magas, a technikai segédeszközök tárháza széles, minden felkészítést megadnak a leendő tűzoltóknak.

A fentiekben bemutattam az önkéntes tűzoltóságokat, a továbbiakban egy, a tűzoltóságok életében legfontosabb civil szervezet, az Osztrák Tűzoltószövetségről adok összképet.

4. Az Osztrák Tűzoltószövetség¹⁴

Az első tűzoltószövetség Ausztria fővárosában, Bécsben jött létre, 1889-ben. Mára ez lett a gyűjtőszervezete az összes ausztriai tűzoltószövetségnek. Feladata az osztrák tűzoltóságok koordinálása, szervezése, képzése, továbbá a technika és felszerelés területén a segítségnyújtás. Ezen túl, képviseli a tűzoltók érdekeit európai és nemzetközi szinten, valamint a nemzetközi tűzoltószövetségek együttműködésében.

4.1. A Tűzoltószövetség szervezeti felépítése

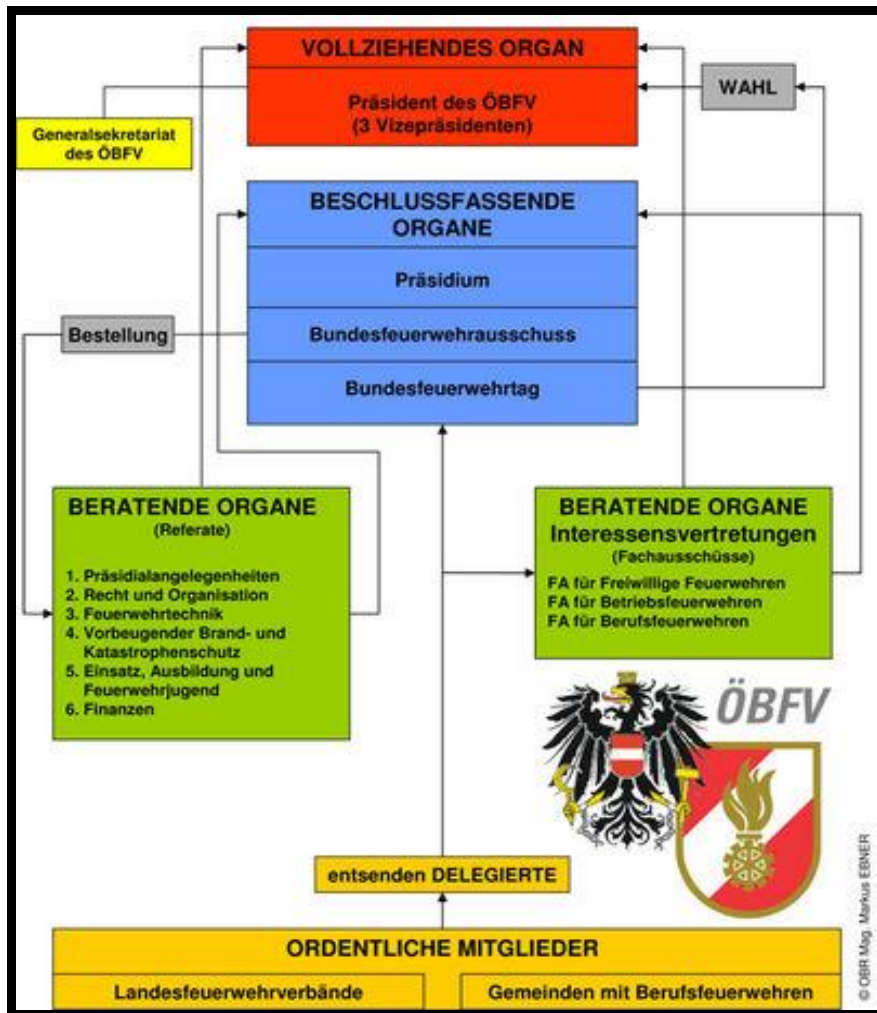
A tűzoltószövetség vezető szerve az **Elnökség**, aminek 3 alelnöke van, akik munkáját a főtitkárság segíti. A tűzoltószövetség elnöksége tulajdonképpen a „szövetség kormánya”. Azokból az elnökökből, alelnökökből áll, akiket a tartományi szervezetek delegálnak. Az elnök, jelenleg Josef Buchta, a vezetője az elnökségnek. A döntéshozó szerveik az Elnökség, a Tűzoltó küldött gyűlés és a Közgyűlés. A tanácsadó szervek készítik elő a döntéseket, a létesítményi, hivatásos és önkéntes tűzoltók köréből kerülnek ki a tagjai.

A másik fontos fórumot a tanácsadó szervek képezik. Pénzügyi, a szakmai, bevetési, kiképzési kérdésekben döntés előkészítő szerepük van. Szakmai munkájuk a tűz- és műszaki mentés, a vízi mentés, a különleges mentés és ifjúsági munka, valamint a kiképzőiskolákkal kapcsolatos teendők területére terjed ki. További tevékenységük a

¹⁴ Az ausztriai Tűzoltószövetségről: <http://www.bundesfeuerwehrverband.at/>, <http://lfv-bgld.at/>

tűzoltó technikák, felszerelések, a jogi és a szervezeti kérdések területére terjed ki. A szövetség tagjai lehetnek a települési tűzoltóságok és a tartományi tűzoltó szövetségek is.

A 19. sz. ábrán foglalom össze a tűzoltószövetség szervezetét.



19. sz. ábra: A tűzoltószövetség szervezeti felépítése

Készítette: Nem ismert, Letöltés ideje: 2011.10.21.

Forrás: <http://www.bundesfeuerwehrverband.at/>

A **Bundesfeuerwehrtag** a parlamentje ennek a szervezetnek, ami periodikusan ülészik, és értékeli az elnökség és a szakterületek munkáját az adott periódusban. Ők választják az elnököt és a három alelnököt is, ezen kívül rögzítik a szövetség munkakereteit, elveit és stratégiáit.

A **főtitkárság** támogatja az elnök és az alelnökök munkáját, biztosítja a működéshez szükséges háttérrel. A Bundesfeuerwehrtag döntései végrehajtásáért felel, és segíti végrehajtani azokat.

A szövetségnek 6 fő szakterülete van:

- pénzügyi (gazdasági),
- bevetés, képzés, diáktűzoltóság,
- tűz megelőzés és katasztrófavédelem,
- tűzoltó technikák,
- jog és szervezet,
- kiemelt elnöki feladatok: ilyenek például a koordináció, statisztika, nemzetközi bevetések koordinálása, felkészítő munka, folyóirat, újság, lelki támogatás, adatfeldolgozás és belső kommunikáció, valamint európai és nemzetközi tűzoltó események.

Tevékenységi körükbe tartozik továbbá az építészeti tűzvédelem, energiaellátás, technikai irányelvek kidolgozása, utakkal kapcsolatos tűzvédelem, sugárzásvédelem, mérgező anyagokkal kapcsolatos feladatok is.

Jelentős ifjúsági munkát fejtenek ki, gondot fordítanak a gyerekekkel való foglalkozásra, a tűzoltómunka vonzóvá tételére, az utánpótlás képzésére. (20. sz. ábrán az ifjúsági tűzoltók)



20. sz. ábra: Ifjúsági tűzoltók gyakorlatoznak
Készítette: Nem ismert, Letöltés ideje: 2011.10.21.

Forrás: <http://www.ff-eisenstadt.at/Jugend/Gemischt%20Fotos/album/index.html>

4.2 Tűzoltó felszerelések ellenőrző próbahelye

1951-ben alakult meg, mint a tűzoltószövetség tagszervezete az elnökség alárendeltségében a tűzoltótechnikák gyakorlati próba- és ellenőrző helye. 55 ellenőrző dolgozik itt, akik vagy aktív tűzoltó tisztek vagy tűzoltó iskolát vezetők. Országszerte 8 helyen működnek. Az osztrák 1992.évi EN45000 számú dokumentum alapján akkreditáltatták magukat 1996-ban. Ezen kívül alávették magukat a legutóbbi akkreditációnak is, az ENISO/IEC17020AS 1725-ös szabályzónak.

Évente több mint 4000 vizsgálatot folytatnak, ennek 90%-a tűzoltó riasztók, gázoltó készülékek, szellőző berendezések és a tűzjelző központok ellenőrzéséről szól. Továbbá ők dolgozták ki az állami épületek tűzvédelmi koncepciót és projektjeit, és ezen felül az építészeti tűzvédelmi tervet is ők készítették el. Ezek a vizsgálók az elméleti tudásukat a munkakörüknél fogva a gyakorlattal kötik össze. Ezért tudnak gyakorlatorientált megoldásokat javasolni a tűzvédelem terén. Így Ausztria tűzoltó vizsgálóhelyei Európa szerte egyedülállóak.

Összegezve megállapítható, hogy Ausztria tűzoltó szövetsége igazán összetett. Feladata az osztrák tűzoltóságok koordinálása, szervezése, képzése, továbbá a technika és felszerelés területén a segítségnyújtás. Ezen kívül nagy energiát fordítanak a tűzvédelmi előírások ellenőrzésére, ami rengeteg halálos kimenetelű balesetet előzhet meg.

ÖSSZEGZÉS, KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK

A tanulmány írása közben rengeteg új információt megtudtam Ausztriáról. Először is egyértelművé vált számomra, hogy ez az ország védelmi szempontból nagy kihívást jelent a különböző szakembereknek, mert többféle domborzati és éghajlati viszonyokhoz alkalmazkodva kell tudni dolgozni. A mi országunknak is vannak bőven veszélyeztető tényezői, de Ausztria mindezek mellett kibővül még a lavinaveszéllyel, és minden olyannal, amit a nagy havazás és a túlzott hideg okozhat. Mindemellett figyelembe kell venni azt is, hogy Ausztria nagy részét magas-, és középhegységek uralják, ahol földcsuszamlások, talajroskadások fordulhatnak elő, míg a domborzati viszonyok a mentést is megnehezítik.

Valószínűleg pontosan ezeknek a nehézségeknek a hatására élnek olyan tudatosan nyugati szomszédjaink. Nem üzemeltetnek atomerőművet, helyette a megújuló energiaforrásokat veszik igénybe, mint például a nap vagy a szél energia. Mindent

megtesznek a fenntartható fejlődés érdekében, és talán ez a hozzáállás eredményezi azt is, hogy az ausztriai állampolgárok minden területen az önkéntességet preferálják.

A védelem bármelyik formáját vizsgálom, legyen szó polgár-, vagy katasztrófa védelemről, vagy a tűz elleni védekezésről, náluk minden területen léteznek önkéntes szervezetek. Ezek általában nagy múlttal, hagyományokkal rendelkeznek, és ezeket nem hagyják a múlt homályába veszni. Nem csak az idősebbek ápolják a különböző tradíciókat, hanem a fiatalok is átveszik őket. Nagy gondot fordítanak az ifjúsági utánpótlásra, ami azt jelenti, hogy már a 10 éves gyerekek is különböző játékos gyakorlatokon vehetnek részt, és emellett az adott szervezet elméletet is játszva tanulhatják meg.

Vizsgáljuk meg, hogy melyek azok a területek, amelyeket az osztrák példából adaptálni lehetne nálunk is!

A tudatformálást, a közösségi életre való nevelést, képzést már a gyerekeknél el kellene kezdeni, és meg kellene alakítani az Ifjúsági Tűzoltók Szövetségét. Ki kellene dolgozni a szervezeti, működési szabályait, tevékenységük forrását.

A képzéseket, legyen az ifjúsági vagy szakmai, mindenképpen állami finanszírozásból kellene létrehozni.

Miután kialakulnak komoly önkéntes szervezetek, amik már a hivatásos szervezetek nélkül is tudnának működni, nagyobb, vagy akár teljes jogkört kellene adni az önkéntes szervezeteknek azért, hogy teljes erőbedobással vehessenek részt a megelőzésben, mentésben és helyreállításban is.

Ezek után előnyös lenne, ha a munkáltatókat is motiválná az állam. Ha adókedvezményt adnának azokra a munkahelyekre, ahol valamelyik önkéntes szervezet tagjai dolgoznak, akkor azzal pótolni tudnák a munkaadó számára az önkéntes munka miatt kimaradt órák számát.

Persze ezeket elérni nagy erőfeszítés lenne, és valószínűleg hosszú évekbe kerülne. Viszont véleményem szerint jól működne ez a rendszer, és nem is kell olyan messzire mennünk a példáért, hiszen itt van mellettünk, a szomszédban...

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. **Dr. Hornyacsek Júlia - Dr. Hülvely Lajos:** A lakosság önvédelmi készsége növelésének gyakorlata 2., Nemzetközi kitekintés: *Ausztria*, in: Polgári Védelemi Szemle MPVSZ, Budapest: **2009.** 1. sz. pp. 124-145. ISSN: 17 88-2168
2. **Dr. Hornyacsek Júlia:** A lakosság önvédelmi készsége növelésének gyakorlata 1. Nemzetközi kitekintés: Németország, Polgári Védelemi Szemle MPVSZ, Budapest: **2008.** 2. sz. pp. 53-63. ISSN: 17 88-2168
3. Barta-Vámos László: A polgári veszélyhelyzetek nemzetközi jogi alapjai egyetemi jegyzet 2008.BM KOK
4. Nanovszky György: Nemzetközi szervezetek Nemzetközi Protokoll Iskola Kft. egyetemi j. 2008. ISBN: 978 963 064 624 6; INSARAG irányelv és módszertan OKF
5. Szerk: Dr. Ország Imre: INSARAG Nemzetközi kutatási és mentési irányelvek BM OKF 2001.
6. <http://lfv-bglld.at/lfv/index.php?id=35>
7. <http://vedelem.hu/letoltes/tanulmany/tan174.pdf>
8. http://www.tuzoltosagbp.hu/eu_html.php?p=eu/eu_ausztria.htm
9. http://193.224.76.4/download/konyvtar/digitgy/phd/2005/komjathy_laszlo.pdf
10. <http://www.vho.at/basicfacts.hu.html>
11. <http://bookmania.hu/?p=hir&id=185>
12. http://www.terkepkalauz.hu/index.php?Itemid=282&func=show_magazine&id=7&option=com_magazine
13. http://hir3.hu/magazin/0/25611/ozonvizszeru_esozes_ausztriaban_felszaz_utat_lezartak
14. <http://zins-sicher.investcompetence.com/>
15. <http://www.zivilschutzverband.at/>
16. <http://www.diehelferwiens.at/k-kreis>
17. http://www.ausztriaiutazas.hu/latnivalok_info_ausztria.html
18. <http://www.szervuszausztria.hu/ausztriakozerdekuausztria/ausztria-kozigazgatas-tartomanyok-35696.html?print=1>
19. http://www.skv-salzburg.at/bfs/gallery2/main.php?g2_itemId=3641
20. <http://www.ff-eisenstadt.at/Jugend/Gemischt%20Fotos/album/index.html>
21. http://www.ffeisenstadt.at/Veranstaltungen/Inspizierungsuebung_11_09_2009_hp/album/index.html
22. <http://www.ff-eisenstadt.at/>
23. http://www.chiemgau-online.de/portal/lokales/trostberg-traunreut_Trostberger-Grundschueler-top-arid,457863.html
24. <http://www.bundesfeuerwehrverband.at/>